

CONSIDERAȚII PRIVIND NUMELE SATULUI DOLJEAN DIOȘTI *

VESELINA URUCU **

Pe harta României, o singură localitate poartă numele Dioști. Este un sat vechi de țărani liberi, stăpâni pe moșia străbună, situat în Câmpia Romanaților, la numai 13 km vest de orașul Caracal.

Istoria satului Dioști, ca și a altor sate învecinate, este frământată, începuturile lui fiind în negura timpurilor. Existența și continuitatea lui pe vatra de pe Dealul Nucilor este confirmată prin vestigii arheologice, începând din secolul al II-lea d.Hr. până în secolul al XVI-lea.¹

Din secolul al XVI-lea, documentele istorice scrise încep să facă referiri și la acest sat sau la locuitorii lui. *Rumânirea*² sub Mihai Vodă Viteazul pentru un sfert de secol (între 1593 și 1618/1620) și câștigarea prin proces cu boierii Craiovești a drepturilor strămoșești asupra moșiei obștei au fost urmate de mutarea vetrei satului, tot în cuprinsul moșiei, mai la sud cu câțiva km. La începutul secolului al XIX-lea, dioștenii își mută din nou vatra cu 1-1,5 km spre nord, pe locul actual, dar în tot acest timp, își păstrează străvechiul nume.

De unde îi vine numele?

Primele opinii, ale învățătorilor de la sfârșitul secolului al XIX-lea și din prima jumătate a secolului al XX-lea, explică numele satului ca fiind preluat de la denumirea unui loc și anume, a unui loc unde s-au bătut *două oști*. La întrebările puse de către Nicolae Densușianu în 1893, prin chestionarul despre tradiții istorice, învățătorul Constantin Ionescu, din Dioști, a răspuns la întrebarea nr. 75, că numele satului se trage de la *Oști* (adică de la termenul *oaste*).³ Treptat, dioștenii au adăugat,

* Articolul face parte dintr-un studiu monografic al autoarei, în pregătire, asupra comunei Dioști.

** Cercetător științific I, dr., consultant, Institutul de Geografie al Academiei Române, București; e-mail : selina.urucu@gmail.com.

¹ Ilie Constantinescu, *Hotărnicia moșii Dioști din județul Romanați, 1755, cu o schiță istorică a moșiei și a satului*, Caracal, Tipografia «Unirea», 1940; Mihai Bălăianu, *Dioștii. Pagini de istorie*, București, Editura A.P.P., 1998; Gheorghe Popilian, *Necropola daco-romană de la Dioști (județul Dolj)*, Craiova, Editura Sitech, 2012.

² *Rumânirea*, cu semnificația de aservire, față de stăpânire (*Domnitor, boier, mănăstire*), a unui sat sau părți de sat prin neputința locuitorilor de a plăti dările împovărătoare ce le-au fost impuse.

³ *Apud* Mihai Bălăianu, *Dioștii. Pagini de istorie*, p.180.

însă, și „precizarea” că numele satului lor se leagă de locul unde s-au înfruntat două oști pe vremea lui Mihai Viteazul.

Mihai Bălăianu⁴, care a scris o amplă monografie a acestei așezări (16 volume dactilografiate), a rezervat un capitol numelui satului, unde menționează mai multe opinii, unele destul de fanteziste.⁵ Astfel, între opiniile culese de la învățătorii și profesorii satului, Mihai Bălăianu reține, între altele, opinia învățătoarei Elena Alexandrescu, care considera că „numele Dioști vine din limba elenă, de la cuvântul «Dios», ce ar însemna «pomul Zeului», cum numeau grecii nukul” sau a profesorului Ștefan Constantinescu, care afirma că „numele satului vine de la «dii» sau «doii», așa cum s-ar fi numit dacii în antichitate”. De asemenea, reține și părerea profesorului Gheorghe I. Gheorghe, care presupunea că „numele satului este de origine romană și ar însemna localitatea dintre două ape”, explicație legată de alcătuirea cuvântului din prepoziția „di”, cu sensul de doi și tema „ostii”, cu sensul de strămoare, poartă, satul vechi fiind situat între Valea Aleșteului și Valea Bratei.

După două decenii, în 1998, Mihai Bălăianu prezintă o nouă ipoteză. Pornind de la forma *Deoștii*, numele mai vechi al satului în documente istorice, dar și de la prezența a numeroase urme străvechi de locuire în aria vetrei satului de pe Dealul Nucilor, ajunge la convingerea că numele satului se leagă de un loc unde ar fi fost o tabără *de oști*.⁶

Pornind tot de la denumirea unui loc, Dealul Nucilor, unde a fost prima vatră a satului, s-a încercat apropierea numelui respectiv de un termen maghiar cu sensul de *nucet*.⁷ Această explicație este reținută în monografia județului Romanați, unde inginerul silvic Ștefan Demetrescu-Gârbovi afirmă că „Dioști vine de la ungureșcul Diost, ce înseamnă nucet, satul fiind așezat mai demult pe Dealul Nucilor”.

Chiar și Nicolae Iorga susține „originea maghiară a toponimului Dioști, de la Dioszig, cu sensul de sat al nucilor”, denumire ce s-ar lega, după marele istoric, de transhumanța pastorală a oierilor ardeleni între munte și bălțile Dunării, cu pășunat în câmpul dintre Jiu și Olt.⁸

Totuși, toponimul Dioști nu poate fi legat de denumirea Dealului Nucilor, această denumire apărând, cel mai probabil, după mutarea vetrei satului mai la sud.

⁴ Mihai Bălăianu (1923-2007), inginer, colonel în rezervă, pasionat de istorie, a constituit o colecție impresionantă de documente, preluate de la moștenitorii profesorului Ilie Constantinescu, un renumit colecționar de documente istorice, dar și obținute personal, și pe care le-a predat la Arhivele Statului și la Biblioteca Academiei Române. A întocmit o importantă monografie a satului natal Dioști, în care se regăsesc transcrise toate documentele, cunoscute în prezent, referitoare la Dioști și satele vecine.

⁵ Mihai Bălăianu, *Dioști. Pagini de istorie*, vol. I, manuscris, București, Biblioteca Academiei, 1980, pp. 40-41.

⁶ Idem, *Dioștii. Pagini de istorie*, București, Editura A.P.P., 1998, pp. 254-257.

⁷ Ștefan Ricman, Vasile Enescu, Fr. Iosif, Paul Constant, *Contribuții la monografia județului Romanați*, Craiova, Editura Ramuri, 1928, pp. 61, 453.

⁸ Nicolae Iorga, *Revelații toponimice pentru istoria neștiută a românilor. I. Teleormanul*, în „Analele Academiei Române, Memoriile Secției Istorice”, Seria III, tom XXIII, pp. 337.

Referirile la vechea vatră, de pe Dealul Nucilor, au impus numirea dealului, unde fusese vechea așezare până la 1600-1620, după ceva semnificativ și au ales prezența nucilor rămași martori ai acestei locuiri anterioare.

Nu susținem aceste opinii, care se rezumă strict la observarea simplei forme gramaticale a unui cuvânt, fie el și un toponim. Este, în acest caz, după cum notează și scriitorul Victor Ravini, referindu-se la numele orașului Caracal, „o asemănare fonetică întâmplătoare, ce se bazează pe ceea ce în lingvistică se numește hazard fonetic și este un exemplu clasic de ceea ce se numește etimologie populară”⁹.

Considerăm că satul Dioști nu poartă numele unui loc. Aflat în a treia sa vatră cunoscută, obștea satului mutându-și vatra atunci când condițiile istorice sau de altă natură au obligat-o să o facă, acesta nu a preluat niciodată numele locurilor respective. Nu s-a numit nici Dealul Nucilor, nici, mai târziu, Fântânele sau Valea Părului.

Denumirea acestui sat de vechi moșneni poartă peste secole numele unui neam, *Doia/Doe*, nume al urmașilor, pe care îl găsim în documente istorice scrise, de unde și *doeștii*, numele întregii obști, ajuns treptat *deoștii*. De la obștea *doeștilor*, s-a ajuns și la numele satului, ca așezare, ca localitate.

Am propus această explicație prima dată în 1985, opinie la care a subscris la data respectivă și Mihai Bălăianu, ulterior, acesta susținând, însă, că numele satului vine de la „tabără de oști”. Am reluat tema respectivă și în alte lucrări din 1997¹⁰ sau 2008¹¹.

Pentru o mai riguroasă argumentare, considerăm necesar a aduce încă o dată în discuție această ipoteză.

Istoricii și sociologii, care au studiat satele de moșneni sau aspecte legate de devălmășie, au demonstrat că denominarea satelor vechi moșnenești este un rezultat al vieții devălmășe, în care obștea se numește după un neam sau strămoș ce a marcat existența acesteia la un moment dat, la începuturi sau într-o anumită etapă istorică a dezvoltării lor.

Considerăm că la începuturi, și „cu deosebire în cazul satelor de moșneni, nu locul (vatra) purta un nume, ci moșia și obștea care constituiau satul. Aceste ultime două componente –moșia și obștea- erau definitorii pentru satul moșnencesc prefeudal și feudal românesc. Numele din care derivă forma actuală a satului Dioști (cu mult mai vechi de secolul al XVI-le) se leagă de numele unui grup de oameni din obște și nu de numele unui loc geografic”¹².

⁹ Victor Ravini, *Caracal-unul dintre cele mai vechi cuvinte românești. Descifrarea etimologiei*, în „Domnul de Rouă”, Serie Nouă, anul I, nr. 3-4, p. 32.

¹⁰ Veselina Urcu, *Câteva precizări privind denumirea satului Dioști din Câmpia Romanișilor*, în „Studii și Cercetări de onomastică” (SCO), Anul II, nr. 2, Craiova, 1997.

¹¹ Veselina Urcu, *Dioști. Un sat în Câmpia Romanișilor*, Craiova, Editura Arves, 2008.

¹² *Ibidem*, p. 96.

De altfel, istoricii sunt fermi în a considera că „proprietatea moșnenească de aici a determinat individualizarea denominativă”¹³.

Satul actual păstrează, deci, numele obștii străvechi, constituită din câteva neamuri, între care *cei ai lui Doia*, adică *doeștii*, au fost, fără îndoială, mai reprezentativi într-o anumită etapă a istoriei lui pentru a-și impune numele lor întregii obști.

Dacă așezarea rurală respectivă, în prima sa vatră de pe Dealul Nucilor, poate fi atestată arheologic încă din secolul al II-lea d. Hr.¹⁴, denominarea obștei și a moșiei stăpânite de către această obște sătească liberă s-a făcut în timp, pe măsură ce s-au lărgit relațiile lor cu alții și, îndeosebi, cu Domnia.

Cele mai vechi documente istorice *scrise*, păstrate până în prezent, care fac referire la unii locuitori din satul Dioști, sunt din a doua jumătate a secolului al XVI-lea. Astfel, documentele din 12 septembrie și 19 decembrie 1570 se referă la Vladislav din Dioști pentru unele pricini de judecată. Nu s-au păstrat documentele originale, ci copiile lor în slavonă¹⁵, făcute în 1854, din care cauză numele satului apare scris, însă, în forma în uz la mijlocul secolului al XIX-lea.

În aceste documente se poate constata, deja, individualizarea așezării rurale și transferul numelui obștei la cel al satului. Acest proces putuse avea loc, fără îndoială, cu mult timp înainte, cel mai probabil atunci când Domnia a dat acte de întărire a stăpânirii asupra pământului obștilor sătești din Țara Românească.

În cazul satului Dioști, acest act de întărire a dreptului strămoșesc de proprietate asupra moșiei obștei este *ocolnica cea adevărată* sau, altfel denumită, *cartea cea mare*, pe baza căreia s-a reușit, la 1618/1620, răscumpărarea moșiei și ieșirea din rumânirea forțată pe timpul lui Mihai Vodă Viteazul. Această ocolnică este, de fapt, un hrisov domnesc ce a recunoscut, denumit și întărit, adică a confirmat obștei *doeștilor* proprietatea în devălmășie asupra moșiei strămoșești, în condițiile istorice ale acelor timpuri. Documentul istoric respectiv nu s-a păstrat, ca și în alte cazuri, în condițiile multor războaie ruso-turce-austriece purtate în secolele XVII-XIX în această parte a țării, dar la el se face referire în documente ulterioare și pe care le-a publicat, cu comentarii adecvate în 1923 și 1940, profesorul Ilie Constantinescu.

Documentul istoric din care obținem informații prețioase în legătură cu neamurile vechi ale satului îl considerăm a fi hotărnicia moșiei Dioști din anul 1755, făcută de către Matei Bârzeanu și Gheorghe Vârceanu, din partea Caimacăniei Craiovei, la cererea lui Stan Doia, Dobre, Radu și Barbu, cu ceata lor de moșneni.¹⁶

¹³ Dinică Ciobotea, Vladimir Osiac, *Repere în istoria socială a satului românesc. I. Dioști din Romanați*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Nouă, nr.15, 2000, p. 68.

¹⁴ Dumitru Tudor, *Oltenia romană*, ediția II, București, Editura Științifică, 1958; Gheorghe Popilian, *op.cit.*

¹⁵ *Documenta Romaniae Historica, B, Țara Românească*, vol. VI, București, Editura Academiei, 1985.

¹⁶ Ilie Constantinescu, *op. cit.*, p. 5.

Necesitatea acestei cadastrări la mijlocul secolului al XVIII –lea este demonstrată de către istorici, care arată că „ceea ce se dorea înfăptuită de către reprezentanții Caimacănii Craiovei, adică al unei instituții juridice, era, în plan social, expresia procesului specific satelor moșnenești, al ieșirii din devălmășie a cetelor de neam din sânul unui sat. Întrucât, anterior anului 1755, stăpânirea întregii moșii a satului se făcuse în devălmășie, concomitent cu anumite inegalități născute în dinamica economico-socială a comunității moșnenilor satului, hotarniciei –judecând după dreptul vechiului obicei – refăceau egalitatea sub raportul stăpânirii funciare. Această reasezare în drepturi se făcea la nivelul „bătrânilor” sau „moșilor”, iar nu la nivelul întregului sat. De aceea, acest moment este o etapă în evoluția devălmășiei absolute”¹⁷.

Cum era și firesc, la 1755 apar mai mulți *moși* importanți, între care 5 sunt considerați *moși mari* (Dan, Ursu, Cazan, Jitea și Vijulie), după care se stabilesc proprietățile urmașilor din neamurile respective.

După numai un secol, în hotărnicia executată de către N. B. Locusteanu se constată deja fărâmițarea proprietăților și restrângerea devălmășiei.

În 1923, Ilie Constantinescu a tipărit hotărnicia din 1755, întâi în revista „Arhivele Olteniei” (ian.-febr.) după o copie din 1820 și care a servit lui N. B. Locusteanu în efectuarea, în 1864-1872, a unei noi hotărnicii (extrem de amănunțită și corectă, considerată pe drept „cartea moșiei” Dioști) și apoi, tot în 1923, cu unele rectificări și completări într-o broșură (8 pagini) la tipografia „Scrisul Românesc” din Craiova. Ulterior, găsind o copie chiar de la 1755 o publică, cu un comentariu și o schiță a moșiei, în 1940, la Tipografia „Unirea” din Caracal.

În cuprinsul hotărniciei, găsim că între moșnenii care cer efectuarea acestei cadastrări se află *Stan Doia*. Este menționat primul, ceea ce ar putea semnifica importanța deosebită a personajului. De asemenea, în încheierea acestui document, se arată că „aceste părți s(ă) aibă a le ținea și a le stăpâni cu pace uni(i) de către alți(i), după cum mai pre larg scrie în cartea cea mare, care s’au dat la mâna lui Dumitru brat Do..e, pentru că noi așa am găsit cu ca(le) și(i) cu dreptate”¹⁸.

Cartea cea mare ar putea fi documentul prin care, în 1618-1620, dioștenii au câștigat procesul cu boierii care îi stăpâneau în urma „rumânirii” din timpul lui Mihai Vodă Viteazul. Această „carte” a fost dată în mâna lui Dumitru, care era frate (*brat*, în slavona în care era redactat documentul de la începutul secolului al XVI-lea) cu *Do..e*. Ar putea fi Dumitru frate cu *Doe/Doie*?! În acest caz, transcrierea termenului din slavonă în română, de la litere chirilice la litere latine, ar putea fi cauza impreciziei privind numele *Do..e*.

O subliniere foarte importantă este făcută și în copia din 17 mai 1820 (adică după 65 ani) a hotărniciei din 1755, citată de Ilie Constantinescu. După transcrierea

¹⁷ Dinică Ciobotea, Vladimir Osiac, *op. cit.*, p. 74.

¹⁸ *Apud* Ilie Constantinescu, *op. cit.*, p. 6.

copiei hotărniciei, în românește, dar cu litere chirilice, cei care au copiat documentul fac următoarea precizare: „Această copie s’au scos din cuvânt în cuvânt după ocolnica cea adevărată a moșii din hotarul Dioștilor, ce să numește pă moșul lui Stan *Doia*, fiindcă am cumpărat și noi dintr’acest moși al lui Stan *Doia*, stjni 137, după cum să cuprinde în trei zapise. Deci, ca să o avem și noi spre încredințare, am scos-o cum s’au cuprins într’acea veche”. 1820, Mai 17; semnătură indescifrabilă a celui care a transcris documentul (sublinierile noastre)¹⁹.

În documentul publicat de către Ilie Constantinescu, numele satului este scris în forma *Dioști*²⁰, ceea ce ne duce cu gândul că acesta a folosit denumirea în uz în secolul XX și nu *Deoștii*, precum era folosit în secolele XVII-XVIII.

Precizarea că s-a făcut copia „după ocolnica cea adevărată a moșii din hotarul Dioștilor, ce să numește pă moșul lui Stan *Doia*”, ne obligă să facem legătura între cuvântul *Doia* (*Doe*, *Doie*) și denumirea satului în discuție.

Modul de formare a numelui satului pornind de la tema *Doia/Doe*, nume de persoană, cu sufixul *ști* este specific satelor de moșneni.

Procedeul este arătat și de lingvistul Iorgu Iordan, care considera că numele satului *Dioști* „ar putea fi un derivat în ești de la nume personal **Diu** (cf. **Di(u ...** În această ipoteză, *u* al temei și *e* al sufixului s-au influențat reciproc, dând naștere unui sunet intermediar, adică asemănător cu amândouă (*o* este velar și rotunjit ca *u*, dar deschis ca *e*). Explicația propusă aici trebuie acceptată, fără nicio îndoială, pentru Leotești (Huși)- numele personal **Leu+ești**, care, de altfel, mi-a sugerat-o din primul moment”²¹.

Din punct de vedere lingvistic, ipoteza respectivă este corectă și corespunde modului frecvent de formare a multor nume de sate, cu deosebire a satelor moșnenești, cu sufixul *ști(ești)* sau *eni/ani*, pornind de la nume de persoană/neam. În cazul de față, tema este *Doe* și nu *Diu*, cum a presupus Iorgu Iordan, în 1963, sau, cu peste un secol în urmă, profesorul Grigore Gețu, a cărui opinie este citată de către Mihai Bălăianu, fără a-i acorda, însă, importanța necesară, deși ar fi meritat. Redăm explicația profesorului Gețu, așa cum a notat-o, în 1980, Mihai Bălăianu: „o ipoteză a fost propusă de profesorul Gr. Gețu din București, într-o conferință în anul 1897, la Universitatea din București. El afirma că este posibil ca numele de *Dioștii* să vină de la urmașii unui om numit „*Diu*” din care a ieșit numele *Diuăști* – urmașii lui *Diu* – care apoi s-a schimbat în *Dioștii*”²².

¹⁹ Sublinierea numelui *Doia* în cuprinsul citatului ne aparține.

²⁰ Numele satului este transcris chiar de I. Constantinescu în forma în uz în secolul XX, ceea ce este încă o dovadă că în activitatea de copiere a documentelor vechi *nu s-a respectat* denumirea din epoca în care a avut loc evenimentul, folosindu-se numele cunoscut la o dată ulterioară, adică la zi, a transcrierii documentului de către copist.

²¹ Ion Iordan, *Toponimie românească*, București, Editura Academiei R.P.R., 1963, p. 348.

²² *Apud* Mihai Bălăianu, *op. cit.*, 1980, p. 40.

Un argument simplu, dar foarte important în susținerea ipotezei noastre, îl constituie chiar numele satului alăturat, *Vijuleștii*.

Vijuleștii, așa cum se arată în documente scrise, s-a constituit ca așezare prin desprinderea, în secolul al XVII-lea, a neamului lui moș *Vijulie*, cu partea cuvenită acestuia din moșia altădată devălmașe a *doeștilor*. Vatra noii așezări au fixat-o nu departe de vechea vatră a satului *Doeștii* de pe Dealul Nucilor (circa 1 km mai la sud-vest). A existat ca sat, numit *Vijuleștii*, după moș *Vijulie*, începând din prima jumătate a secolului al XVII-lea până în secolul al XX-lea, în 1968, intrând în alcătuirea satului alăturat Radomir, a devenit, împreună cu acesta, component al comunei Dioști.

S-a petrecut, în acest caz, la o dată istorică cunoscută, un proces de roire. Un neam s-a desprins din vechea obște moșnenească și a format o nouă așezare, care va purta în mod firesc numele moșului ce a inițiat acest proces. Când, însă, *Doeștii* (*Dioștii*, peste secole) a început să se numească astfel, nu se poate preciza din lipsă de documente scrise, dar, indiscutabil, cu mult înainte de secolul al XVI-lea.

Dacă formarea numelui este după un procedeu clasic al satelor de moșneni, deformarea acestuia în timp, de la *doeștii* la *deoștii* corespunde unei anagramări, procedeu lingvistic prezent deseori în vorbirea locuitorilor din satele romanațene, adică schimbarea ordinii unor sunete/litere întrun cuvânt. Astfel, *doeștii* devin *deoștii*.

Forma *doeștii* s-a păstrat în unele documente istorice. O găsim chiar ca denumire de localitate în hrisovul lui Radu Voevod din 19 mai 1608, prin care întărește lui Preda Banul posesiunea pentru mai multe sate romanațene, specificând: „.....Și iar să fie cinstitului și dregătorului domniei mele Jupan Preda mare ban satul *Doeștii* tot, cu tot hotarul pretutindeni, pentru că a cumpărat cinstitul și vlastelinul și primul sfetnic al domniei mele jupan Preda mare ban mai sus spus acel satcu 10000 aspri gata”²³.

Menționarea satului *Doeștii* în acest document ridică, totuși, unele discuții.

După felul în care este transcrisă denumirea din slavonă (*Doeștii*) și luând în considerare că cel ce beneficiază de dania respectivă este banul Preda Buzescul, cunoscut pentru posesiunile sale în fostul județ Romanați, putem considera că textul se referă la satul actual *Dioști*, ceea ce consideră și Mihai Bălăianu. Acesta, însă, presupune că scrierea numelui *Doeștii* este greșită, fiind de fapt vorba despre *Deoștii*²⁴. După descrierea din text a punctelor de hotar ale moșiei acestui sat, admitem și că ar fi posibil ca referirea în documentul în discuție să se facă la satul actual *Dăești*, component al comunei Prundu din județul Vâlcea, opinie susținută în unele lucrări actuale de referință.²⁵

²³ D.I.R., vol. I, 1601-1610, București, Editura Academiei, 1951, pp. 312-314.

²⁴ Mihai Bălăianu, *op.cit.*, 1998, pp. 53-54.

²⁵ DTRO, vol. II, 1995.

În ambele cazuri, indiferent dacă se referă cu adevărat sau nu la actualul sat Dioști, rămâne un aspect valabil, cel al menționării în scris, la 1608, a formei Doeștii, având ca temă a denumirii respective numele *Doe/Doia*₂ într-un document istoric important.

Încă un argument în sprijinul ipotezei noastre poate fi considerat și felul în care, după unele surse, s-ar fi format satul vecin Zănoaga, component al comunei actuale Leu, situat la doar 6-8 km vest de satul Dioști. În monografia acestui sat, întocmită de către învățătorul pensionar Dumitru Marinescu în 1931, rămasă în manuscris, autorul face într-un scurt istoric al satului o referire la un neam „doeștii”.

Redăm în continuare acest scurt istoric, după cum l-a transcris chiar Mihai Bălăianu²⁶. „Istoricul. În ceea ce privește numele și întemeierea comunei Zănoaga m-am orientat de pe cartea de hotărnicie, executată de inginerul-hotarnic Nică Rusu Locusteanu²⁷, depusă la Tribunalul Romanați, la 1862, iar la Curtea de Apel, la 1863, în urma hotărnicilor făcute la 1727, 1794 și 1826, cari cântă astfel.

La început, înainte de 1570, în aceste locuri, au trăit trei neamuri de oameni: Balosăcheștii, Doieștii și Măzătenii, și că numele ce-l poartă și l-a luat dela «Zănoaga» unul din fii lui Doia.

Bătrânii spun că Doia locuia cu familia la fântâna Vătăului de astăzi situată în Jauri, pe drumul Apele Viului. Satele vecine îi zic și azi «fântâna Doii», iar noi zănogenii îi zicem «fântâna Vătăului», după numele lui Vătău, căsătorit cu Oara, fica lui Doia.

Și că însfârșit, din hrisovul dat de domnul Alexandru la 1570, prezentat de Dragomir Apelevianul hotarnicului de la 1794, se constată, cu suficiență, că începutul acestui sat a fost cam dela 1500 înceace”.

Remarcăm, de asemenea, în însemnările făcute de Marin Dumitru Pătru, în care notează cele spuse în 26 august 1906, de Moș Diță al Pucii (Iancu Dumitru, în etate de 91-92 ani), referitor la unele vânzări de pământ între dioșteni, afirmația: „Nește Zănogeni, Doești(i) au vândut pământ (ânt) lui Diaconu Dumitru al lui Popa Zorilă (frate cu Datcu). Doești(i) ereau moșneni aici și au fugit la Zănoaga”²⁸.

Importanța deosebită a temei *doe/doia* în geneza numelui actual al satului Dioști nu poate fi ignorată, chiar dacă în timpul nostru numele *Doe/Doia*, ca și *Boia* sau *Goia/Goe*, nu se mai folosește frecvent ca apelativ. În secolul al XIX-lea, numele *Doia* își mai păstra încă semnificația unui loc anume în cadrul moșiei satului. Astfel, într-un act din 28 ianuarie 1844, Dumitru lasă nepoților „o curea de moșie din moșul Doia” sau, în alt document din 30 martie 1844, se spune că „Ion Chița vinde lui

²⁶ Mihai Bălăianu, *op.cit.*, 1998, p. 381.

²⁷ Este vorba de Nicolae Barbu Locusteanu (1821-1900), inginer hotarnic, participant la Revoluția de la 1848, om politic.

²⁸ Marin Dumitru Pătru, *Însemnări mai vechi despre unele sate românești*, în „Memoria Oltului și Romanaților”, Anul V, nr. 3 (49), p. 116.

Dincă Oprișan stj. 4 și latu 10 în Doia”²⁹. În acest caz, nu poate fi vorba decât de un exemplu de păstrare în timp a semnificației de parte-nucleu a moșiei ce aparținuse *doeștilor*, ca urmași ai unui neam/străbun îndepărtat *Doia (Doe)*.

Remarcăm și faptul că denumirea satului a fost totdeauna redată la forma articulată, reținând ideea de plural, adică *Dioști + i*.

În prezent, se folosește forma de singular, Dioști(ul), ca și în cazul multor altor denumiri de localități (Bucureștii – Bucureștiul, Iașii – Iașiul, Ploieștii – Ploieștiul etc.) sau de județe (Romanații – Romanațiul, Mehedinții – Mehedințiul etc), ceea ce se leagă de o trecere de la raportarea la *obște* (doeștii) la raportarea ca *loc*, satul fiind acum o *localitate*, cu locuitori și teritoriu administrativ (construit și agricol).

Concluzii

„Semnificația numelui satului Dioști, așa cum am susținut și în 2008³⁰, este, incontestabil, mult mai profundă decât apare din simpla observare a evoluției lui lingvistice, conform schemei Doeștii-Deoștii-Dioștii-Dioști. Denumirea corespunde unor etape ale evoluției socio-economice a satului însuși și le exprimă într-un mod specific, forma actuală îndepărtându-se de sensul istoric de la începuturi”.

În timp, fără îndoială, a avut loc un transfer al sensului acestui nume. A denumit la început obștea (*doeștii*) și, treptat, a devenit un toponim, un nume de așezare omenească (*Deoștii*, apoi *Dioștii*). Astăzi, numele Dioști, chiar sub forma Dioștiul, reprezintă localitatea, după care se formează și numele actual al locuitorilor, deveniți astfel, *dioșteni*. Astăzi, *dioștenii* sunt cei care locuiesc în satul Dioști, după cum *doeștii* erau cei care constituiau obștea formată prin descendența comună dintr-un strămoș *Doe*.

Dioștenii și-au menținut acest nume și în secolul XX, când, după marele incendiu din primăvara anului 1938, se reconstruiește ca *sat model*. La propunerea ca satul să poarte numele regelui Carol al II-lea, omagiind, în acest fel, rolul lui în imensa acțiune de remodelare a localității, moșnenii dioșteni au ținut cu încăpățănare să-și păstreze numele venit de peste veacuri. Și dioștenii continuă să-și numească satul după numele stră-stră-strămoșilor lor, chiar dacă, astăzi, la început de secol XXI, nici ei nu mai știu, de fapt, de unde vine numele satului lor.

²⁹ *Apud* Mihai Bălăianu, *op. cit.*, 1989, pp. 141, 414.

³⁰ *Apud* Veselina Urucu, *Dioștii. Un sat în Câmpia...*, p. 100.

CONSIDERATIONS ON THE NAME OF VILLAGE DIOȘTI

(Abstract)

The village *Dioști* (Dolj County) is the only locality by this name found on the map of România. This name originates in that of a family tree *Doia/Doe* to which suffix *ști* was added. The early form of this village name, *Doeștii*, has in time become *Deoștii*, and *Dioști* at present. Its origin is not related to a geographical place, but has for centuries been connected with that of a family tree of free peasants, owners of their ancestral land.

Key words: village, Dioști, Doia, family tree, toponym.